

Mgr inż. Jan T. Kosiedowski- Dyrektor BPBK Gdańsk

Problemy projektowania budowlanego

Wbrew przewidywaniom „eurosceptyków” wstąpienie Polski do Unii Europejskiej spowodowało postęp i rozwój naszej gospodarki we wszystkich prawie dziedzinach, w tym bardzo ważny rozwój rynku inwestycyjnego w zakresie budownictwa. Taka sytuacja po wielu latach wyraźnego osłabienia i kurczenia się rynku usług budowlanych tworzy nową jakość w zakresie usług budowlanych. Dotyczy to szczególnie usług, w zakresie projektowania budowlanego. Po latach zastoju i walki o przetrwanie firmy projektowe stanęły przed nowym wyzwaniem, jak wykorzystać koniunkturę na rynku usług budowlanych?

Wzrost gospodarczy spowodowany napływem środków inwestycyjnych z funduszy Unii Europejskiej, kapitału inwestycyjnego z zagranicy, spowodował znaczne zwiększenie krajowych nakładów inwestycyjnych. Możliwość wykorzystania funduszy pomocowych UE spowodowały wzrost nakładów inwestycyjnych budżetu państwa oraz samorządów. Głównie inwestuje się w infrastrukturę drogową, wodno-kanalizacyjną oraz ochronę środowiska. Najlepszym dowodem na dynamikę wzrostu gospodarczego jest sytuacja samorządów gminnych, które zdecydowały się zainwestować środki inwestycyjne w infrastrukturę.

Taka sytuacja ujawniła braki w potencjale: projektowym, wykonawczym, wytwórczym (np. produkcji materiałów budowlanych) Ceny materiałów budownictwa i usług związanych poszły zdecydowanie do góry, to z kolei skomplikowało możliwości realizacji zaplanowanych inwestycji, ale również wykonawców, którzy zmuszeni byli realizować podpisane kontrakty w nowej sytuacji ekonomicznej. To dotyczy również firm projektowych. Przystosowanie ustawodawstwa polskiego do standardów gospodarki rynkowej, oraz wstąpienie Polski do UE spowodowały konieczność wprowadzania kolejnych zmian: Prawa Budowlanego, Ustawy o Planowaniu i Zagospodarowaniu Przestrzennym, Prawa Ochrony Środowiska, Prawa Geodezyjnego i Kartograficznego., o Ochronie gruntów rolnych i innych związanych z nimi rozporządzeń i warunków technicznych.

Wprowadzane zmiany zmierzały do uproszczenia i usprawnienia procesu inwestycyjnego w Polsce. Zakładano, że wprowadzenie zmian powinno usprawnić proces inwestycyjny, a tym samym obniżyć koszty przygotowania i zachęcić do inwestowania w Polsce. Generalnie, liczne i częste niestety nieskoordynowane zmiany powodują, że prawo staje się niespójne, ogranicza to skuteczność i powagę zawodu inżyniera budownictwa. Wiele o tym pisano w Wiadomościach Projektanta Budownictwa oraz w miesięczniku Inżynier Budownictwa. Dominującym podmiotem na naszym rynku inwestycyjnym jest skarb państwa, związane z nim fundusze pomocowe UE, oraz fundusze gmin i podmiotów z nimi związanych.

Zasady obowiązujące w sektorze inwestycji publicznych są również przenoszone do przetargów innych inwestorów. Biorąc powyższe pod uwagę „Prawo zamówień publicznych” ma kolosalny wpływ na jakość życia gospodarczego i rynku inwestycyjnego w Polsce. Aktualnie obowiązująca Ustawa spotyka się z krytyką środowisk inżynierskich z uwagi na, w dalszym ciągu małe uwzględnianie specyfiki usług projektowych i inżynierskich.

Do najważniejszych problemów należą:

- ❑ Brak mechanizmów uwzględniających fakt, że prace projektowe często można zdefiniować precyzyjnie dopiero w trakcie opracowania (np. uwarunkowania własnościowe, geologiczne, technologiczne).
- ❑ Liczne uzgodnienia wymagane do kolejnych pozwoleń (lokalizacyjnych, na budowę, itp.), które często zmieniają wcześniejsze założenia i zakres opracowania. Wydłużają czas opracowania dokumentacji bez możliwości ubiegania się o pokrycie dodatkowych kosztów związanych z projektem lub ponoszenia dodatkowych sankcji karnych z tytułu przeterminowanych projektów.

Powyższe jest wynikiem mało precyzyjnych przepisów oraz dyktatu monopoli takich jak służby: geodezyjne, administracji, energetyki, telekomunikacji, kolei itp.

Koszty społeczne związane z fazą przygotowania inwestycji i ich prowadzenia wydają się na tyle duże, że stały się tematem ważnych dyskusji. Ostatnio pod patronatem Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej odbyła się zorganizowana przez Ministerstwo Infrastruktury i Urząd Zamówień Publicznych konferencja „Warunki kontraktowe FIDIC jako instrument wspomagający zamówienia publiczne”.

Istnieje konieczność unormowania „Ogólnych warunków realizacji inwestycji”, podstawą wyjścia mogą być ów standardy FIDIC zaadoptowane do polskich warunków.

Projektowanie w gospodarce rynkowej

Aktualnie podstawowe uwarunkowania obejmują:

- ❑ Uwarunkowania planistyczne, często nieprecyzyjnie zdefiniowane, wymagające rozpoznania w fazie wstępnej ograniczeń planu zagospodarowania uwarunkowań społecznych i ochrony środowiska, oraz własnościowych.
- ❑ Zdefiniowanie programu inwestycji wymaga dużej znajomości problematyki technicznej oraz uwarunkowań wymienionych powyżej;
- ❑ Konsultacje społeczne oraz negocjacje, w przypadku dużej i uciążliwej inwestycji;
- ❑ Opracowanie dokumentacji budowlanej i wykonawczej wymaga nie tylko wykonania poprawnej dokumentacji, ale jej uzgodnienia z inwestorem, gestorem sieci, właścicielami gruntów, przedstawicielami organów administracji różnych szczebli, co również wymaga umiejętności negocjacji.
- ❑ Realizacja dokumentacji dla konkretnej inwestycji wiąże się obecnie z oczekiwaniami krótkiego cyklu projektowania. Wynika to z krótkiego cyklu podejmowania decyzji inwestycyjnych i chęcią ich szybkiej realizacji.

Coraz częściej projektant uczestniczy w przygotowaniu dokumentacji przetargowej i udzielaniu wyjaśnień oferentom. Cechą charakterystyczną tych usług jest traktowanie przez zleceniodawców tych usług jako bezpłatnych (gdyby dokumentacja była dobrze wykonana- nie byłoby pytań).

Generalnie nowe uwarunkowania znacznie rozszerzyły zakres usług projektantów.

Reasumując aktualne funkcje projektanta nie ograniczają się do wykonania projektu, projektant jako konsultant techniczny uczestniczy w przygotowaniu inwestycji od wstępnej koncepcji do zakończenia budowy.

Uzgodnienia, wykonanie dokumentacji projektowej wraz z koordynacją prac geodezyjnych, geologicznych i innych opracowań specjalistycznych do uzyskania na budowę oraz nadzór autorski to zakres działań, któremu sprosta dobrze zorganizowana firma lub konsorcjum. Istotnym problemem do rozwiązania w skali ogólnej jest sprawdzenie dokumentacji. Do weryfikacji i kontroli opracowań projektowych pod względem technicznym i formalnym przez osoby z uprawnieniami budowlanymi do projektowania bez ograniczeń w danej specjalności zobowiązuje Prawo budowlane. Wady dokumentacji projektowej mogą również dotyczyć niezgodności rozwiązań z warunkami zabudowy i zagospodarowania terenu (zapisami planu zagospodarowania terenu), niekompletności czy niezgodności z przepisami.

Ważnym problemem jest zapewnienie koordynacji wszystkich projektów branżowych, zgodności zapisów w projektach, przedmiarach i specyfikacjach technicznych oraz wersjach elektronicznych projektów.

Tak szeroki zakres sprawdzania wymaga dysponowania niezależnymi komórkami organizacyjnymi w firmach projektowych zajmujących się w sposób ciągły kontrolą dokumentacji projektowej. Pomysł powoływania niezależnych firm sprawdzających jest nierealistyczny i szkodliwy, gdyż:

- ❑ Nie dysponujemy w kraju wystarczającą liczną i doświadczoną kadrą niezależnych projektantów z uprawnieniami.
- ❑ Samodzielne firmy sprawdzające nie cofa się przed pokusą narzucania swoich rozwiązań
- ❑ Zniknie jednoznaczna odpowiedzialność projektanta z za wady dokumentacji;
- ❑ Wydłuży się i tak dramatycznie długi i skomplikowany cykl projektowania i przygotowania inwestycji.

Dlatego należy dążyć do stworzenia warunków reaktywacji niezależnych od pionów projektowych zespołów sprawdzających w firmach projektowych.

Oddzielnym problemem jest organizowanie Komisji opiniowania projektów inwestycyjnych czy wspierania się koreferatami w skomplikowanych i ważnych projektach inwestycyjnych.

Podsumowanie

- ❑ Niezwykle trudne i skomplikowane jest uporządkowanie naszego prawa z unijnym jak i potrzebami polskiej gospodarki;
- ❑ Niespójne przepisy oraz praktyka prowadzenia i przygotowania projektów inwestycyjnych są zagrożeniem wykorzystania środków inwestycyjnych z UE oraz własnych;
- ❑ Aktualna sytuacja jest hamulcem rozwoju naszej gospodarki;
- ❑ Środowisko IPB i PIIB jest zainteresowane i zdecydowanie uczestniczyć w upraszczaniu przepisów związanych z przygotowaniem i realizacją inwestycji budowlanych.